

Schriftelijke inbreng deskundigenbijeenkomst netcongestie 23 september 2025

De Autoriteit Consument en Markt (ACM) is een onafhankelijke toezichthouder met als missie markten goed te laten werken voor alle mensen en bedrijven, nu en in de toekomst. De ACM houdt toezicht op en reguleert grote delen van de energiemarkt, waaronder de netbeheerders.

Netcongestie is inmiddels een landelijke probleem en blijft voorlopig bestaan. Nederland is daarmee binnen Europa niet de enige, meerdere landen ervaren ondertussen dezelfde problemen. De oplossingen voor het bestrijden van netcongestie zijn in beeld: meer inzicht, uitbreiding van de netten en betere benutting staan daarbij centraal. Het voornaamste advies van de ACM is om nu te zorgen dat al de verschillende maatregelen daadwerkelijk en snel tot uitvoering komen. De ACM doet hiervoor binnen haar bevoegdheden wat ze kan door aan de ene kant te sturen op beter inzicht en de uitvoeringskracht van netbeheerders en aan de andere kant te zorgen voor gunstige voorwaarden die de netbeheerders helpen bij de implementatie.

1 Netcongestie is en blijft een probleem

Momenteel dreigt het elektriciteitsnet in vrijwel heel Nederland zodanig vol te raken dat er praktisch geen ruimte meer is voor nieuwe aansluitingen of het uitbreiden van bestaande. Er is zowel sprake van afname- als invoedingscongestie: op momenten wordt meer stroom gevraagd of meer stroom aangeboden dan het net aankan. De mate waarin kan per regio verschillen.

Uitbreiding van het net kost tijd. Zelfs als dit versneld wordt, waar de ACM voor pleit, kost het nog steeds jaren. De beschikbare transportcapaciteit op het elektriciteitsnet blijft daardoor de komende jaren naar verwachting aanzienlijk lager dan wat netgebruikers vragen. Ondanks de oplossingen die zijn bedacht, waarop later wordt ingegaan, zullen komende jaren keuzes nodig blijven in de verdeling van de schaarse transportcapaciteit.

Netcongestie beperkt de mogelijkheden voor bedrijven en consumenten om uit te breiden of te verduurzamen want ze krijgen niet de stroom die ze daarvoor nodig hebben. De wachtrij met verzoeken voor nieuwe of zwaardere transportcapaciteit is lang. De maatschappelijke kosten zijn daardoor hoog en worden geschat tussen 10 en 40 miljard euro per jaar¹. Netcongestie belemmert ook de energietransitie.

Vanwege de investeringen die netbeheerders moeten doen om het net uit te breiden en te verzwaren, nemen de kosten voor netgebruikers verder toe en komt de betaalbaarheid voor gebruikers in het geding. De gezamenlijke investeringen liggen nu rond 8.5 miljard euro per jaar en zullen naar verwachting rond 2040 zijn verdubbeld. De netgebruikers betalen investeringen in het elektriciteitsnet via de nettarieven. Deze kosten worden verdeeld over de netgebruikers op basis van de kosten die een netgebruiker veroorzaakt. Een korting of verlaging van het nettatarief kan de ACM dan ook alleen toestaan als de gebruiker ook zorgt voor lagere kosten.

¹ Zie onder meer IBO Bekostiging Elektriciteitsinfrastructuur, 2025.

2 Breng oplossingen ten uitvoer

Blijvende aandacht voor netcongestie is nodig omdat de uitdagingen op het Nederlandse stroomnet groot zijn door de blijvende groeiende vraag naar elektriciteit en het toegenomen aanbod van duurzame energie. Belangrijk daarbij is om ook te blijven werken aan energiebesparing: energie niet gebruikt, is immers energie niet getransporteerd. Naast dat zoveel als mogelijk zelf opgewekte energie ook zelf wordt gebruikt.

De belangrijkste oplossingsrichtingen om netcongestie te bestrijden zijn ontwikkeld en opgepakt in het Landelijk Actieprogramma Netcongestie², waar de ACM aan deelneemt. De ACM ziet in lijn en in aanvulling met het Actieprogramma de volgende vier oplossingsrichtingen: 1) versneld uitbreiden, 2) beter benutten, 3) verbeteren van inzicht en 4) stroomlijnen besluitvorming. Het zwaartepunt bij al deze oplossingsrichtingen ligt nu bij de implementatie: zorgen dat het allemaal ook daadwerkelijk en snel tot uitvoer komt. Het stukt nu vaak door gebrek aan inzicht of uitblijvende keuzes of uitvoeringskracht of een combinatie daarvan.

Versneld uitbreiden

Het versneld uitbreiden van het elektriciteitsnet door de netbeheerders is essentieel en urgent om netcongestie tegen te gaan. Uitbreiding en verzwaring van het net vergt vele jaren, oplopend tot meer dan tien jaar. Dit is met name een gevolg van de langdurige vergunningsprocedures. Gebrek aan het vinden van voldoende mankracht bij netbeheerders speelt ook een rol.

Onderzoek van TenneT-projecten laat zien dat veel tijdswinst mogelijk is bij het realiseren van netuitbreidingen. Dat vraagt onder meer andere procedures. Met een gezamenlijk maatregelenpakket van Rijk en TenneT³, waar het verkorten van procedures onderdeel van is, lijkt in het optimale geval de doorlooptijd van grootschalige netprojecten van TenneT met 40 tot 50 procent te kunnen worden ingekort.

De ACM doet binnen haar bevoegdheden wat ze kan om gunstige randvoorwaarden te scheppen voor het versneld uitbreiden van het net. De (tarief)regulering van netbeheerders door de ACM biedt de financiële ruimte die nodig is. Met de nieuwe reguleringsmethode die de ACM vanaf 2027 voornemens is toe te passen, krijgen netbeheerders nog meer zekerheid dat de investeringskosten worden vergoed. Tegelijkertijd let de ACM daarbij op het belang van betaalbaarheid, door efficiëntie te blijven stimuleren en te controleren.

Beter benutten

Het beter benutten van het elektriciteitsnetwerk is met name gericht op de beschikbare ruimte op het net buiten de piekmomenten. De ACM speelt een belangrijke rol bij het beter, efficiënter gebruik van het. De ACM biedt via de regelgeving, de zogenoemde net- en tarievcodes elektriciteit, de netbeheerders tal van mogelijkheden om producten gericht op beter benutten van het net, aan te kunnen bieden. Zowel op het gebied van flexibele transportcontracten, tijdsafhankelijke tarieven op het landelijk hoogspanningsnet, omgaan met schaarste (waaronder het kader maatschappelijk prioriteren transportcapaciteit) en congestiemanagement. Een gedetailleerd overzicht van deze mogelijkheden is te vinden op de website van ACM⁴. Momenteel werkt ACM aan een update van het kader maatschappelijk prioriteren transportcapaciteit, de introductie van groepstransportcontracten, capaciteitssturingscontracten binnen congestiemanagement en een andere tariefstructuur voor kleinverbruikers. De ACM monitort het gebruik van deze nieuwe instrumenten en past deze aan om beter aan te sluiten bij de behoeftes van gebruikers waar dat nodig blijkt. Hierbij blijft de ACM ook ruimte

² Zie Actieprogrammanetcongestie.nl

³ Kamerbrief Aanpak netcongestie: sneller uitbreiden elektriciteitsnet, 5 april 2025

⁴ Zie acm.nl/system/files/documents/overzicht-netcongestiemaatregelen-acm.pdf

bieden voor experimenten, onder meer door ontheffingen van de netcodes om nieuwe contractvormen te testen.

Nog niet alle geboden mogelijkheden om het net beter te benutten, kunnen of worden gebruikt door netbeheerders én netgebruikers. Netbeheerders moeten bijvoorbeeld de ontwikkeling van een aantal contractvormen nog afronden en op de markt brengen. Dit blijkt complexer en daarmee uitdagender dan zij vooraf dachten. De noodzakelijke aanpassingen aan hun systemen, beleid en contracten vereisen meer tijd. Ook zijn verdere afspraken nodig tussen netbeheerders, met name bij het afstemmen van de beschikbare ruimte tussen nationaal en regionaal niveau.

De ACM is in gesprek met netbeheerders om implementatie te bespoedigen en prioriteit te geven aan de producten die het meeste bijdragen aan het verminderen van netcongestie. Tevens laten het ministerie van KGG en ACM onderzoeken wat de mogelijkheden zijn om bestaande netten verantwoord zwaarder te belasten met als doel meer capaciteit beschikbaar te stellen dan tot op heden kan.

Daarnaast moeten netgebruikers meer aangezet worden tot gedragsverandering. Bedrijven kunnen kosten besparen met flexibel gebruik door de gereduceerde tarieven voor flexibele contracten en verdienen aan congestiemanagement. Tot nu toe tonen vooral bedrijven op de wachtrij – deels uit noodzaak – interesse voor flexibele contracten. Bij bedrijven met een bestaand vast transportrecht wordt nog weinig urgentie gevoeld om deel te nemen. Bedrijven moeten namelijk investeringen doen en routines en processen aanpassen, terwijl de noodzaak voor hen ontbreekt. Ook is er nog weinig interesse in het aanbieden van flexibiliteit om de netbeheerder tegen vergoeding te helpen congestie te beperken. Voor een deel lijkt dit voort te komen uit onzekerheid over de verdiensten op langere termijn en deels ook door onbekendheid met de (complexe) materie.

De maatregelen voor het stimuleren van beter en meer flexibel gebruik van het net, zoals nu geïntroduceerd, blijven ook in de toekomst nodig. Het is immers te kostbaar om het net dusdanig uit te breiden dat iedere netgebruiker op elk moment van de dag volledig in zijn elektriciteitsbehoefte kan worden voorzien.

Verbeteren inzicht

Goed netinzicht is cruciaal voor de inzet van maatregelen om het elektriciteitsnet uit te breiden en zo efficiënt mogelijk te benutten. Dat inzicht is op dit moment nog niet overal op orde. Netbeheerders zetten daarom in op vergaande bemetering van het net en netdigitalisering. De ACM is met netbeheerders in gesprek over hoe zij, zo snel als mogelijk, tot verbetering van inzicht komen. De ACM ziet goed netinzicht als een van de fundamenteën van het toekomstige flexibele energiesysteem.

Stroomlijning besluitvorming

Aanvullend aan het Landelijk Actieprogramma Netcongestie, wil de ACM wijzen op de aanbevelingen rond het stroomlijnen van de besluitvorming, zoals gedaan in het IBO Bekostiging Elektriciteitsinfrastructuur. Meer centrale regie en energieplanologie vanuit een systeemblik kan veel bijdragen aan het oplossen van de huidige problematiek en meer duidelijkheid bieden voor de investeringsbehoefte van netbeheerders. Denk aan het dichtbij elkaar plaatsen van opwek en gebruik en het versnellen van ruimtelijke procedures. Mogelijk geldt dit nog wel meer voor de ontwikkeling van het toekomstig energiesysteem, waarin onder meer warmtenetten, waterstof en grootschalige opslag naar verwachting een belangrijke rol spelen.

Specifiek voor de ACM wordt het steeds belangrijker om de investeringsplannen van netbeheerders beter te kunnen toetsten. De ACM toetst de redelijkheid van de investeringsplannen en beoordeelt of de noodzakelijkheid van de opgenomen investeringen voldoende is onderbouwd. De ACM kan netbeheerders niet dwingen sneller of extra te investeren. Wel kan worden gedacht aan een grote rol van de ACM bij het opstellen en uitvoeren van de scenario's, waarop de investeringsplannen zijn

gebaseerd. Daarnaast wil de ACM met de netbeheerders en het ministerie van KGG de komende jaren de investeringsplannen meer het karakter van actieplannen geven, waarbij ook aandacht is voor maatregelen om het elektriciteitsnet beter te benutten en daarmee de doelmatigheid van de investeringen te vergroten. Dit vanuit het doel om waar mogelijk de stijging van de nettarieven te dempen. Voor de ACM begint dit proces bij de scenario's en de daarvan afgeleide investeringsplannen.